

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	Psixologiyaya Giriş, PSYC101, 3KU (6 AKTS)
	Departament	Psixologiya
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2026–2027-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Xanım Rzayeva
	E-mail:	rzayevakhanim@gmail.com khrzayeva@khazar.org
	Telefon:	-
	Mühazirə otağı/Cədvəl	-
	Məsləhət saatları	Əvvəlcədən müəyyən edilmiş vaxt
Prerekvizitlər	-	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	1. Morgan, C. T. (2011). Psikolojiyə giriş (19. baskı). Eğitim Kitabevi. 2. Plotnik, R. (2009). Psikolojiyə giriş (1. baskı). Kaknüs Yayınları. Əlavə ədəbiyyat 1. Cemalcılar, Z. (Ed.). (2012). Psikolojiyə giriş. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. 2. Hemmings, J. (Ed.). (2019). Psikoloji nasıl çalışır? (A. Yılmaz, Trans.). Alfa Yayınları. 3. Nolen-Hoeksema, S., Fredrickson, B. L., Loftus, G. R., & Wagenaar, W. A. (2009). Atkinson & Hilgard's introduction to psychology (15th ed.). Wadsworth Cengage Learning.	
Kursun təsviri	Kursda insan davranışının bioloji, koqnitiv, inkişaf, şəxsiyyət və sosial perspektivlərdən izahı və bu perspektivlərin gündəlik davranış nümunələrinə tətbiqi ilə bağlı əsas mövzular nəzərdən keçirilir. Dərslərdə davranışın bioloji əsasları, sinir sistemi və beynin fəaliyyətinin davranışla əlaqəsi, öyrənmə prosesləri, klassik və operant şərtlənmə, möhkəmləndirmə və cəzalandırma mexanizmləri öyrənilir. Yaddaşın əsas növləri, xatırlama və unutma prosesləri, düşüncə, dil və problem həlli kimi koqnitiv proseslər də kursun mühüm istiqamətlərini təşkil edir. Kursda motivasiya və emosiyaların yaranması, bioloji və sosial ehtiyaclar, emosional reaksiyaların fizioloji əsasları, yuxu mərhələləri, yuxugörmə və şüur halları haqqında əsas nəzəri məlumatlar təqdim olunur. Bununla yanaşı, şəxsiyyət anlayışı, fərdi xüsusiyyətlər və şəxsiyyətə dair əsas nəzəri yanaşmalar, insanın həyat boyu psixoloji inkişafı, irsiyyət və ətraf mühitin inkişaf prosesinə təsiri nəzərdən keçirilir. Kursun sonrakı mərhələlərində stress, təşviş və başətmə prosesləri, normal psixoloji reaksiyalarla psixoloji çətinliklər arasındakı fərqlər, psixoloji pozuntulara giriş və insan davranışının sosial mühitdə necə formalaşması müzakirə olunur. Sosial qavrayış, münasibətlər, stereotiplər, uyğunlaşma, itaət və qrup təsiri kimi sosial psixologiyanın əsas mövzuları da tədris olunur. Kursun sonunda psixologiyada etik məsuliyyət, psixoloji tədqiqatlarda	

	iştirakçı hüquqları, məxfilik və əsas etik prinsiplər haqqında ümumi təsəvvür formalaşdırılır. Kurs tələbələrə psixoloji anlayışları gündəlik davranış və real həyat nümunələri ilə əlaqələndirmək, insan davranışını bioloji, koqnitiv, inkişaf, şəxsiyyət və sosial perspektivlərdən dəyərləndirmək üçün baza bilikləri təqdim edir.		
Kursun məqsədləri	❖ Tələbələri psixologiyanın əsas anlayışları və əsas istiqamətləri ilə tanış etmək. İnsan davranışı və psixi proseslərin bioloji əsasları haqqında ilkin bilik formalaşdırmaq. ❖ Duyğu, qavrayış və diqqət kimi informasiyanın qəbul və emalında iştirak edən əsas prosesləri öyrətmək. ❖ Öyrənmə, yaddaş, düşünmə və dil kimi əsas koqnitiv proseslər haqqında baza bilikləri formalaşdırmaq. ❖ Motivasiya, emosiyalar, inkişaf və şəxsiyyət kimi insan davranışına təsir edən əsas psixoloji proseslərlə tanış etmək. ❖ Psixoloji sağlamlıq, stress, psixoloji pozuntular və sosial davranış haqqında ümumi anlayış yaratmaq. ❖ Bioloji və koqnitiv proseslərlə insan davranışı arasındakı əlaqələrin izahı üçün ilkin nəzəri baza formalaşdırmaq ❖ Bundan əlavə, tələbələrin psixoloji məlumatları analiz etmək, müqayisə etmək və əsaslandırılmış şəkildə qiymətləndirmək bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur.		
Təlim nəticələri	• Psixologiyanın əsas anlayışlarını və insan davranışının öyrənilməsində istifadə olunan əsas yanaşmaları izah edə biləcəklər. • Sinir sistemi və beynin əsas strukturlarının davranış və psixi proseslərlə əlaqəsini ümumi səviyyədə izah edə biləcəklər. • Duyğu, qavrayış və diqqət proseslərini bir-birindən fərqləndirə və onların funksiyalarını təsvir edə biləcəklər. • Öyrənmənin əsas formalarını və onların davranışın formalaşmasına təsirini nümunələrlə izah edə biləcəklər. • Yaddaşın əsas mərhələlərini və yaddaş, düşünmə və dil arasındakı əlaqəni izah edə biləcəklər. • Motivasiya və emosiyaların davranışa təsirini əsas psixoloji yanaşmalar əsasında şərh edə biləcəklər. • İnsan inkişafının əsas mərhələlərini və bu mərhələlərdə baş verən psixoloji dəyişiklikləri təsvir edə biləcəklər. • Şəxsiyyətin əsas xüsusiyyətlərini və şəxsiyyəti izah edən əsas yanaşmalar arasındakı fərqləri müəyyən edə biləcəklər. • Stress, psixoloji sağlamlıq və əsas psixoloji pozuntular haqqında baza səviyyəsində məlumatları izah edə biləcəklər. • Sosial mühitin insanın düşüncə və davranışına təsirini gündəlik həyatdan nümunələrlə əlaqələndirə biləcəklər. • Psixoloji məlumatları müqayisə edərək əsaslandırılmış şəkildə qiymətləndirə biləcəklər.		
Tədris metodları	Məşğələ		+
	Qrup müzakirəsi		+
	Praktiki tapşırıqlar		+
	Praktiki məsələnin təhlili		+
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Yoxlama (quiz)	5-ci həftə	10
	Prezentasiya	5-15 həftələrdə	10

	(group)		
	Davamiyyət		5
	Aktivlik		5
	Aralıq imtahanı	8-ci həftə	30
	Final imtahanı	16-cı həftə	40
	Yekun		100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Davamiyyət və dərstdə iştirak Tələbələrin dərslərə hazırlıqlı gəlməsi və müzakirələrdə aktiv iştirak etməsi gözlənilir. Hər yeni dərslərin sonunda ötən həftənin mövzu ilə bağlı sual-cavab aparılacaq. Qiymətləndirmənin 5 balı davamiyyətə, 5 balı isə sual-cavab, müzakirə və dərslərin fəaliyyətlərində iştiraka ayrılır. Dərstdə iştirak etməyən və ya müzakirələrə davamlı olaraq qoşulmayan tələbələrin balı buna uyğun olaraq aşağı qiymətləndiriləcək. Fənn üzrə ümumi dərslərinin 25 faizindən çoxunda iştirak etməyən tələbə imtahana buraxılmır. Quiz aralıq imtahanından əvvəl keçiriləcək və həmin vaxta qədər öyrənilmiş mövzuları əhatə edəcək. Quiz ümumilikdə 10 bal olmaqla 8 qapalı və 1 açıq sualdan ibarət olacaq. Hər qapalı sual 1 bal, açıq sual isə 2 bal ilə qiymətləndiriləcək. Açıq sualın qiymətləndirilməsində əsas anlayışın düzgün izah edilməsi, cavabın mövzuya uyğunluğu və tələb olunduğu halda uyğun nümunə və ya əsaslandırmanın təqdim edilməsi nəzərə alınacaq. Köçürmə və icazə verilməyən vasitələrdən istifadə müəyyən edildiyi halda quiz nəticəsi ləğv ediləcək. Quiz zamanı süni intellekt alətlərindən, onlayn cavab sistemlərindən və digər icazə verilməyən elektron vasitələrdən istifadə qadağandır. Belə istifadə müəyyən edildiyi halda quiz nəticəsi ləğv edilir. Qrup təqdimatı Təqdimat iki nəfərlik qruplar şəklində hazırlanacaq. Tələbələr kurs ərzində keçilən mövzulardan birini seçərək 15 dəqiqəlik təqdimat edəcəklər. Qiymətləndirmədə mövzunun elmi əsaslarla təqdim olunması, məlumatın düzgün və ardıcıl qurulması, mənbələrdən istifadə, təqdim etmə bacarığı, auditoriya ilə ünsiyyət, vizual materialların uyğunluğu, vaxt bölgüsü və qrup işi nəzərə alınacaq. Təqdimat hazırlanarkən süni intellekt alətlərindən istifadə edilə bilər. Bununla belə, elmi məlumatlar və faktlar etibarlı mənbələrə əsaslanmalı, istifadə olunan mənbələr müvafiq slaydın altında və ya təqdimatın sonunda göstərilməlidir. Mənbəyi müəyyən edilməyən və faktların haradan götürüldüyü göstərilməyən təqdimatlar aşağı qiymətləndiriləcək. Süni intellekt elmi mənbə hesab edilmir. Qrup təqdimatının qiymətləndirilməsi (10 bal) 9–10 bal – Əla Mövzu dolğun, elmi və məntiqi şəkildə təqdim olunur. Etibarlı akademik mənbələrdən istifadə edilir və mənbələr düzgün şəkildə göstərilir. Təqdimatın strukturu aydın və ardıcıldır, slaydlar vizual baxımdan səliqəli və məqsəduyğundur. Qrup üzvləri arasında balanslı iş bölgüsü və koordinasiya müşahidə olunur. Tələbə auditoriya ilə göz kontaktı saxlayır, səlis və aydın danışır, slaydlardan birbaşa oxumağa söykənmir. Vaxt düzgün idarə olunur və		

verilən suallara əsaslandırılmış cavablar təqdim edilir. 7–8 bal – Yaxşı Mövzunun əsas hissələri düzgün təqdim olunur, lakin bəzi məqamlar kifayət qədər dərin işlənməyə bilər. Etibarlı mənbələrdən istifadə edilir, lakin onların təqdimatda göstərilməsi və ya elmi integrasiyası tam ardıcıl olmaya bilər. Təqdimat ümumilikdə strukturlaşdırılmışdır. Qrup işi və əməkdaşlıq mövcuddur, lakin iştirak tam balanslı olmaya bilər. Nitq əsasən aydın və səlisdir, lakin göz kontaktı, vaxt idarəetməsi və auditoriya ilə ünsiyyətdə müəyyən çatışmazlıqlar ola bilər. 4–6 bal – Qənaətbəxş Mövzu qismən əhatə olunur və bəzi əsas məqamlar səthi və ya natamam təqdim edilir. Mənbələr məhdud, zəif seçilmiş və ya qeyri-kafi şəkildə göstərilmiş ola bilər. Təqdimatın strukturu və slaydların hazırlanmasında müəyyən çatışmazlıqlar görünür. Qrup üzvləri arasında iş bölgüsü qeyri-bərabərdir. Tələbə tez-tez slayddan oxuyur, auditoriya ilə göz kontaktı və ünsiyyət məhduddur. Vaxtdan istifadə və suallara cavablandırma orta səviyyədədir. 0–3 bal – Qeyri-kafi Mövzu yetərinə əhatə olunmur, ciddi məzmun və ya elmi səhvlər mövcuddur. Etibarlı mənbələrdən istifadə edilmir və ya mənbələr göstərilmir. Təqdimat strukturlaşdırılmamış, qarışıq və ya əsasən slayd mətninin oxunması formasında aparılır. Qrup işi və əməkdaşlıq zəifdir və ya müşahidə olunmur. Auditoriya ilə ünsiyyət, göz kontaktı və vaxt idarəetməsi kifayət etmir. Tələbə verilən suallara cavab verməkdə ciddi çətinlik çəkir. Aralıq və final imtahanları İmtahan cavablarının qiymətləndirilməsində əsas meyar sualın düzgün başa düşülməsi və cavabın aydın, məntiqli və mövzuya uyğun şəkildə ifadə edilməsidir. Açıq suallarda uzun mətn yazmaq tələb olunmur. Tələbə əsas anlayışı öz sözləri ilə düzgün izah edir və uyğun nümunə ilə əsaslandırma bilirsə, cavab tam qiymətləndirilə bilər. Mövzudan kənar (düzgün belə olsa) və sualın cavabına aid olmayan məlumatlar düzgün cavab kimi nəzərə alınmayacaq. Köçürmə və icazə verilməyən vasitələrdən istifadə müəyyən edildikdə imtahan işi ləğv ediləcək. Dərstdə davranış Dərs zamanı tələbələr bir-birinin fikrinə hörmətlə yanaşmalı, qarşı tərəfin sözünü kəsmədən dinləməli və müzakirələrdə etik şəkildə iştirak etməlidirlər. Dərs mühitində irqçi, cinsiyyətçi, homofob və ya hər hansı şəxsi və ya qrupu kənarlaşdıran, alçaldan ifadələrdən istifadə yolverilməzdir. Dərs zamanı telefon və digər elektron cihazlardan istifadə dərsin gedişinə və diqqətin yayılmasına səbəb olmamalıdır. Zəruri hal olmadıqca telefonlar səssiz rejimdə saxlanmalı və dərsi dinləməyə, müzakirələrdə iştiraka və digər tələbələrin diqqətinə mane olacaq şəkildə istifadə edilməməlidir.			
Cədvəl			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.	17.09.2026	Syllabus və tanışlıq. Psixologiya nədir? Psixologiyanın məqsədləri, tarixi yanaşmaları və əsas alt sahələri. Psixologiyada elmi araşdırmanın əsasları.	Clifford T. Morgan (2011). <i>Psixologiyaya Giriş</i> , pp. 3–22.

			Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 4–19; 26–45.
2.	24.09.2026	Psixologiyanın bioloji əsasları: beyin, sinir sistemi	Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 46–91.
3.	01.10.2026	Öyrənmənin əsasları: klassik şərtlənmə	Clifford T. Morgan (2011). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 67–74. Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 194–211.
4.	08.10.2026	Öyrənmənin əsasları: Operant şərtlənmə; möhkəmləndirmə və cəzalandırma	Clifford T. Morgan (2011). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 75–85. Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 214–223
5.	15.10.2026	1. Yaddaşın işləmə mexanizmləri: yaddaş növləri, xatırlama və unutma 2. Quiz	Clifford T. Morgan (2011). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 117–126. Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 238–279.
6.	22.10.2026	Biz necə düşünür və danışırıq? Düşüncə, dil, ünsiyyət	Clifford T. Morgan (2011). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 127–170. Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 304–327.
7.	29.10.2026	Nə bizi hərəkətə gətirir və nə hiss edirik? Motivasiya və emosiyalar Motivasiyanın əsas mənbələri, bioloji və sosial ehtiyaclar, emosiyaların yaranması, fizioloji əsasları və gündəlik davranışa təsiri.	Clifford T. Morgan (2011). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 171–213. Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 328–375.
8.		Aralıq imtahanı	

9.	12.11.2026	Yuxunun psixologiyası: yuxu mərhələləri, yuxugörmə, yuxu problemləri	Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 146–167.
10	19.11.2026	Stress: Stressin əsas mənbələri, təsviş reaksiyalarının yaranması, stressin psixoloji və fizioloji təsirləri, başatma strategiyaları və gündəlik həyata təsiri.	Clifford T. Morgan (2011). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 206–213; 298–302; 311–314. Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> , pp. 480–507; 517–519.
11.	26.11.2026	Bizi fərqli edən nədir? Şəxsiyyət və əsas nəzəri yanaşmalar Şəxsiyyət anlayışı, fərdi xüsusiyyətlər, psixodinamik, humanistik, sosial-koqnitiv və trait yanaşmaları, şəxsiyyətin formalaşmasına təsir edən amillər.	Clifford T. Morgan (2011). <i>Psikolojiyə Giriş</i> . Fəsil 13: Kişilik, pp. 285–304. Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> . Fəsil 19: Freudyen & İnsancıl Teorilər; Fəsil 20: Sosial Bilişsel & Ayırıcı Özellik Teorileri, pp. 432–479.
12.	03.12.2026	Sosial Psixologiya Sosial təsir, münasibətlər və qrup davranışı Sosial qavrayış, münasibətlər, stereotiplər, uyğunlaşma və itaət, qrup təsiri və sosial davranışın əsas mexanizmləri.	Clifford T. Morgan (2011). <i>Psikolojiyə Giriş</i> . Fəsil 15: Tutumlar və Önyargı; Fəsil 16: Davranış Üzerinde Sosyal Etkiler, pp. 335–382. Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> . Fəsil 25: Sosial Psixoloji, pp. 580–609.
13.	10.12.2026	İnsan inkişafı: Psixoloji inkişafın əsas mərhələləri Körpəlik və uşaqlıqdan yetkinliyə qədər fiziki, koqnitiv, sosial və emosional inkişafın əsas mərhələləri.	Clifford T. Morgan (2011). <i>Psikolojiyə Giriş</i> . Fəsil 3: Davranışın Gelişimi, pp. 43–64. Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> . Fəsil 17: Bebeklik & Çocukluk; Fəsil 18: Ergenlik & Yetişkinlik, pp. 376–431.
14.	17.12.2026	Psixologiyada etik məsuliyyət: tədqiqat, iştirakçı hüquqları və məxfilik	Rod Plotnik (2009). <i>Psikolojiyə Giriş</i> . Fəsil 2: Psixoloji & Bilim, pp. 40–

			41.
15.	24.12.2026	Kurs üzrə əsas mövzuların yekun təkrarı və ümumiləşdirilməsi Final imtahanından əvvəl əsas anlayışların ümumiləşdirilməsi və möhkəmləndirilməsi	Morgan, C. T. (2010). <i>Psikolojiyə giriş</i> (19. baskı). Eğitim Kitabevi Plotnik, R. (2009). <i>Psikolojiyə giriş</i> (1. baskı). Kaknüs Yayınları.
16.		Final imtahanı	